

**Кешенді экологиялық рұқсаттар беру қағидаларын және қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттардың орнына кешенді экологиялық рұқсаттар алу мүмкін болатын өнеркәсіп объектілері үлгілерінің тізбесін бекіту туралы**

### *Күшін жойған*

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 37 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2015 жылы 16 сәуірде № 10737 тіркелді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің м.а. 2021 жылғы 9 тамыздағы № 319 бұйрығымен.

**Ескерту. Күші жойылды – ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің м.а. 09.08.2021 № 319 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.**

Қазақстан Республикасы 2007 жылғы 9 қаңтардағы Экологиялық кодексінің 17-бабының 30) тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Қоса беріліп отырған:

1) осы бұйрықтың 1-қосымшасына сәйкес кешенді экологиялық рұқсаттар беру қағидаларын;

2) осы бұйрықтың 2-қосымшасына сәйкес қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттардың орнына кешенді экологиялық рұқсаттар алу мүмкін болатын өнеркәсіп объектілері үлгілерінің тізбесі;

2. Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Экологиялық реттеу, бақылау және мұнай-газ кешеніндегі мемлекеттік инспекция комитетіне Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде осы бұйрықтың мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрықты мемлекеттік тіркелуіннен кейін он күнтізбелік күн ішінде оның мерзімді баспасөз басылымдарына және "Әділет" ақпараттық-құқықтық жүйесінде ресми жариялауға жіберілуін;

3) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің ресми интернет-ресурсында және мемлекеттік органдардың интранет-порталында орналастыруын;

4) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуінен кейін он жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы

Энергетика министрлігінің Заң қызметі департаментіне осы тармақтың 2) және 3) тармақшаларымен көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметтерді ұсынуды қамтамасыз етілсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігінің жетекшілік ететін вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік жиырма бір күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасы

Энергетика министрі

"КЕЛІСІЛГЕН"

Қазақстан Республикасы

Ұлттық экономика министрі

Е. Досаев

2015 жылғы 11 наурыз

"КЕЛІСІЛГЕН"

Қазақстан Республикасы

Инвестиция және даму министрі

А. Исекешев

2015 жылғы 4 наурыз

В.Школьник

Қазақстан Республикасы

Энергетика министрінің

2015 жылғы 23 қаңтардағы № 37

бұйрығына 1-қосымша

## **Кешенді экологиялық рұқсатты беру қағидалары**

### **1-тарау. Жалпы ережелер**

**Ескерту. Қағидалар жаңа редакцияда – ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 11.01.2021 № 3 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.**

1. Осы "Кешенді экологиялық рұқсатты беру қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) 2007 жылғы 9 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 17-бабының 30) тармақшасына және "Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер туралы" 2013 жылғы 15 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңы (бұдан әрі – Заң) 10-бабының 1) тармақшасына сәйкес әзірленді және "Кешенді экологиялық рұқсатты беру" (бұдан әрі – мемлекеттік қызмет) мемлекеттік қызмет көрсету және кешенді экологиялық рұқсатты беру тәртібін белгілейді.

2. Мемлекеттік қызметті Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің Экологиялық реттеу және бақылау комитеті және оның аумақтық бөлімшелері (бұдан әрі – көрсетілетін қызметті беруші) көрсетеді.

3. Қызмет жеке және (немесе) заңды тұлғаларға (бұдан әрі – көрсетілетін қызметті алушы) көрсетіледі.

4. Осы Қағидаларда пайдаланылатын негізгі ұғымдар:

1) кешенді экологиялық рұқсат – табиғат пайдаланушының ең озық қолжетімді технологияларды (бұдан әрі – ОҚТ) енгізу және Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген эмиссиялардың техникалық үлестік нормативтерін (бұдан әрі – ТҮН) сақтау шартымен қоршаған ортаға эмиссияларды жүзеге асыру құқығын куәландыратын бірыңғай құжат;

2) мемлекеттік көрсетілетін қызмет – көрсетілетін қызметті алушылардың өтініші бойынша немесе өтінішінсіз жеке тәртіппен жүзеге асырылатын және олардың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін іске асыруға, оларға тиісті материалдық немесе материалдық емес игіліктер беруге бағытталған жекелеген мемлекеттік функцияларды іске асыру нысандарының бірі;

3) жеке кабинет – көрсетілетін қызметті алушының авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізіліміне мәліметтерді және олардың өзгерістерін енгізу үшін өтініш беруге арналған электрондық кабинеті;

4) электрондық цифрлық қолтаңба (бұдан әрі – ЭЦҚ) – электрондық цифрлық қолтаңба құралдарымен жасалған және электрондық құжаттың анықтығын, оның тиесілілігін және мазмұнының өзгермейтіндігін растайтын электрондық цифрлық нышандар жиынтығы.

## **2-тарау. Мемлекеттік қызметтерді көрсету тәртібі**

5. Мемлекеттік қызметті алу үшін көрсетілетін қызметті алушы көрсетілетін қызметті берушіге осы Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес нысан бойынша " электрондық үкіметтің" [www.egov.kz](http://www.egov.kz) веб-порталы (бұдан әрі – портал) арқылы мынадай құжаттарды қоса бере отырып, кешенді экологиялық рұқсат алуға өтініш береді:

эмиссиялар нормативтерінің жобаларына мемлекеттік экологиялық сараптама қорытындыларының электрондық көшірмелерін (ақпараттық жүйеде мәліметтер болмаған жағдайда);

ең озық қолжетімді технологияларды енгізу бағдарламасының электрондық көшірмесі;

шаруашылық және өзге де қызметтің экологиялық қауіпті түрлерін жүзеге асыратын табиғат пайдаланушылар үшін міндетті экологиялық сақтандыру шарты түпнұсқасының электрондық көшірмесі.

Ең озық қолжетімді технологияларды енгізуді жоспарлайтын көрсетілетін қызметті алушы өтініш беруді қоршаған ортаға эмиссияларға арналған қолданыстағы рұқсаттың мерзімі аяқталғанға дейін не жаңа объектіні (жаңа қызметті) пайдалануға бергенге дейін төрт айдан кешіктірмей жүзеге асырады.

Мемлекеттік қызмет көрсету процесінің сипаттамасын, нысанын, мазмұны мен нәтижесін, сондай-ақ мемлекеттік қызмет көрсету ерекшеліктері ескеріле отырып, өзге де мәліметтерді қамтитын мемлекеттік қызмет көрсетуге қойылатын негізгі талаптардың тізбесі осы Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес "кешенді экологиялық рұқсат беру" мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандартында жазылған.

Көрсетілетін қызметті берушінің кеңсесі өтініш келіп түскен күні қоса берілген құжаттармен бірге порталда тіркейді және көрсетілетін қызметті берушінің орындаушысына жібереді.

Жеке басты куәландыратын құжаттар туралы, заңды тұлғаны немесе дара кәсіпкерді мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) туралы, қоршаған ортаға әсерді бағалау материалдарымен және эмиссиялар нормативтерімен бірге көзделіп отырған қызмет жобаларына мемлекеттік экологиялық сараптаманың рұқсаттары, қорытындылары туралы мәліметтерді көрсетілетін қызметті берушінің орындаушысы "электрондық үкімет" шлюзі арқылы тиісті мемлекеттік ақпараттық жүйелерден алады.

Көрсетілетін қызметті берушінің орындаушысы көрсетілетін қызметті алушы ұсынған құжаттарды тіркеген күннен бастап 2 (екі) жұмыс күні ішінде олардың толықтығына тексереді. Құжаттар топтамасы толық ұсынылмаған және (немесе) қолданылу мерзімі өткен құжаттар ұсынылған жағдайда, бас тарту себептерін дәлелді негіздей отырып, көрсетілетін қызметті беруші басшысының ЭЦҚ қойылған электрондық құжат нысанында қараудан бас тарту жіберіледі.

Құжаттар топтамасы толық болған жағдайда, көрсетілетін қызметті беруші өтініш тіркелген күннен бастап 2 (екі) ай ішінде осы Қағидалардың 6-тармағының талаптарына сәйкестігін қарайды. Осы мерзім өткеннен кейін көрсетілетін қызметті беруші осы Қағидаларға 3-қосымшаға сәйкес нысан бойынша кешенді экологиялық рұқсат немесе көрсетілетін қызметті беруші басшысының ЭЦҚ қойылған электрондық құжат нысанында мемлекеттік қызметті көрсетуден дәлелді бас тартуды береді.

Көрсетілетін қызметті алушының "жеке кабинетіне" мемлекеттік қызметті көрсетуге арналған сұрау салуды қарау мәртебесі туралы ақпарат, сондай-ақ мемлекеттік көрсетілетін қызмет нәтижесін алу күні мен уақыты көрсетілген хабарлама жіберіледі.

Порталда мемлекеттік қызметті көрсету нәтижесі көрсетілетін қызметті алушының "жеке кабинетінде" көрсетілетін қызметті берушінің уәкілетті адамының ЭЦҚ қойылған электрондық құжат нысанында сақталады.

6. Мемлекеттік қызмет көрсетуден бас тартуға негіздер:

1) көрсетілетін қызметті алушы мемлекеттік көрсетілетін қызметті алу үшін ұсынған құжаттардың және (немесе) олардағы деректердің (мәліметтердің) анық еместігін анықтау;

2) көрсетілетін қызметті алушының және (немесе) мемлекеттік қызметті көрсету үшін қажетті ұсынылған материалдардың, объектілердің, деректер мен мәліметтердің осы Қағидалардың талаптарына сәйкес келмеуі;

3) көрсетілетін қызметті алушыға қатысты белгілі бір мемлекеттік көрсетілетін қызметті алуды талап ететін қызметке немесе жекелеген қызмет түрлеріне тыйым салу туралы заңды күшіне енген сот шешімінің (үкімінің) болуы болып табылады.

7. Көрсетілетін қызметті беруші Заңның 5-бабы 2-тармағының 11) тармақшасына сәйкес ақпараттандыру саласындағы уәкілетті орган белгілеген тәртіппен мемлекеттік қызмет көрсету сатысы туралы деректердің мемлекеттік қызметтер көрсету мониторингінің ақпараттық жүйесіне енгізуді қамтамасыз етеді.

### **3-тарау. Көрсетілетін қызметті берушінің және (немесе) оның лауазымды адамдарының мемлекеттік қызметтер көрсету мәселелері бойынша шешімдеріне, әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағымдану тәртібі**

8. Көрсетілетін қызметті берушінің және (немесе) оның лауазымды адамдарының мемлекеттік қызметтерді көрсетуге қатысты шешімдеріне, әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағымдану үшін шағым көрсетілетін қызметті берушінің басшысына осы Қағидалардың 3-қосымшасының 7-тармағында көрсетілген мекен-жай бойынша жіберіледі.

Шағым жазбаша нысанда почта арқылы, портал арқылы немесе қолма-қол көрсетілетін қызметті берушінің кеңсесіне жұмыс күндері беріледі.

Шағымда:

1) жеке тұлғаның – оның тегі, аты, әкесінің аты (бар болса), пошталық мекен-жайы, байланыс телефоны көрсетіледі;

2) заңды тұлғаның - оның атауы, почтасының мекен-жайы, шығыс нөмірі мен күні көрсетіледі. Шағымға көрсетілетін қызметті алушы қол қойылады.

Шағымның қабылданғанын растау - шағымды қабылдаған адамның аты-жөні, шағымға жауап алу уақыты мен орны көрсетілген, көрсетілетін қызметті берушінің кеңсесінде (мөртаңба, кіріс нөмірі мен күні) тіркеу болып табылады.

Портал арқылы жүгінген кезде шағымдану тәртібі туралы ақпаратты Бірыңғай байланыс орталығының 1414, 8 800 080 7777 телефондары арқылы алуға болады.

Шағымды портал арқылы жіберген кезде көрсетілетін қызметті алушыға " жеке кабинеттен" көрсетілетін қызметті берушімен өтінімді өңдеу барысында (

жеткізу белгісі, тіркеу, орындау, қарау туралы жауап немесе қарауға қабылдаудан бас тарту туралы) жаңартылатын өтінім туралы ақпарат қол жетімді

Көрсетілетін қызметті алушының көрсетілетін қызметті берушінің атына түскен шағымы Заңның 25-бабының 2) тармақшасына сәйкес:

мемлекеттік қызметті тікелей көрсететін көрсетілетін қызметті беруші оны тіркеген күннен бастап 5 (бес) жұмыс күні ішінде;

мемлекеттік қызмет көрсету сапасын бағалау және бақылау жөніндегі уәкілетті органның мекен-жайына келіп түскен көрсетілетін қызметті алушының шағымы, тіркелген күнінен бастап 15 (он бес) жұмыс күні ішінде қаралуға жатады.

Заңның 25-бабының 4-тармағына сәйкес көрсетілетін қызметті берушінің, мемлекеттік қызметтер көрсету сапасын бағалау және бақылау жөніндегі уәкілетті органның шағымды қарау мерзімі қажет болған жағдайларда 10 (он) жұмыс күнінен аспайтын мерзімге ұзартылады:

1) шағым бойынша қосымша зерделеу немесе тексеру не жергілікті жерге барып тексеру жүргізу;

2) қосымша ақпарат алу үшін.

Шағымды қарау мерзімі ұзартылған жағдайда шағымдарды қарау бойынша өкілеттіктер берілген лауазымды адам шағымды қарау мерзімі ұзартылған кезден бастап 3 (үш) жұмыс күні ішінде шағым берген өтініш берушіге ұзарту себептерін көрсете отырып, шағымды қарау мерзімінің ұзартылғаны туралы жазбаша нысанда (шағым қағаз жеткізгіште берілген кезде) немесе электрондық нысанда (шағым электрондық түрде берілген кезде) хабарлайды.

9. Көрсетілетін қызметті беруші шешімнің нәтижелерімен келіспеген жағдайда, көрсетілетін қызметті алушы Заңның 4-бабы 1-тармағының б) тармақшасына сәйкес сотқа жүгінеді.

#### **4-тарау. Мемлекеттік қызметтер көрсету ерекшеліктерін ескеретін өзге де талаптар**

10. Кешенді экологиялық рұқсат көрсетілетін қызметті алушымен қоршаған ортаға эмиссияларды төмендетуді және табиғи ресурстарды пайдалану тиімділігін арттыруды көздейтін ең озық қолжетімді технологияларды кезең-кезеңімен енгізуді жоспарлаған жағдайларда немесе өтінім берген сәтте бекітілген ТҮН сақталған кезде қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттың орнына беріледі.

11. Эмиссиялар нормативтерінің жобалары кешенді экологиялық рұқсаттың ажырамас бөлігі болып табылады.

12. Кешенді экологиялық рұқсатқа енгізілетін ең озық қолжетімді технологиялар "ең озық қолжетімді технологиялар тізбесін бекіту туралы"

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2014 жылғы 28 қарашадағы № 155 бұйрығымен бекітілген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде 2015 жылғы 29 қаңтарда № 10166 болып тіркелген) ең озық қолжетімді технологиялар тізбесінің біреуіне немесе бірнешеуінің жиынтығына сәйкес келуі тиіс.

13. Тиісті ТҮН мен табиғат пайдалану шарттары ағымдағы жағдайға (өтінім беру сәтіне) және ең озық қолжетімді технологияларға көшуді аяқтау сәтіне арналған кешенді экологиялық рұқсатта көрсетіледі.

14. Егер Қазақстан Республикасында кешенді экологиялық рұқсат алуға өтінім берген кезде көрсетілетін қызметті алушы жүзеге асыратын өндірістік процестің түрі бойынша эмиссиялардың техникалық үлестік нормативтері бекітілген жағдайда, кешенді экологиялық рұқсатта оларға қол жеткізу жөніндегі шарттар белгіленеді.

15. Кешенді экологиялық рұқсаттың қолданылу кезеңінде көрсетілетін қызметті алушы тиісті мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындыларын бұрын ұсынылған қолданылу мерзімі өткен жағдайда немесе жобалау құжаттамасы түзетілген жағдайда көрсетілетін қызметті берушіге уақтылы ұсынуды қамтамасыз етеді.

Кешенді экологиялық рұқсатты беру  
қағидаларына 1-қосымша  
Нысан

\_\_\_\_\_  
(Мемлекеттік органның атауы)

### **Кешенді экологиялық рұқсатты алуға өтінім**

\_\_\_\_\_  
—  
(табиғат пайдаланушының атауы)

\_\_\_\_\_  
—  
\_\_\_\_\_  
—  
(өтініш иесі-ұйымның заңды мекенжайы немесе жеке тұлғаның мекенжайы)

1. Жалпы ақпарат

Байланыс телефоны, факс \_\_\_\_\_

Өтінім берілетін өндірістік объектінің атауы \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_  
—  
Табиғат пайдаланушының санаты (өндірістік объектінің қауіптілік сыныбы)





Өндіріс	Цех	Ластаушы затты бөлетін көздің атауы	Құрылғының жұмыс істеу уақыты, с/ж	Зиянды заттар шығарындысы көзінің атауы	Жүйелі картаның нөмірі	Шығарынды көзінің биіктігі, м	Құбыр ауызының диаметрі, м	Жылдамдығы	Бір құбырға	Тем
								,с/м	көлемі, м3/с	, 0С
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

## 2) ең озық қолжетімді технологияларға көшуді аяқтау сәтіне

Өндіріс	Цех	Ластаушы затты бөлетін көздің атауы	Құрылғының жұмыс істеу уақыты, с/ж	Зиянды заттар шығарындысы көзінің атауы	Жүйелі картаның нөмірі	Шығарынды көзінің биіктігі, м	Құбыр ауызының диаметрі, м	Газ ауа қоспаның параметр.		
								Жылдамдығы	Бір құбырға	Тем
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Ескертпе:

"Атмосфералық ауаға ластаушы заттар шығарындыларының көздері" 2-кестеде қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектіде қолданылатын технологиялар мен өндірістік процестің ерекшеліктерін сипаттайтын негізгі заттар тізбесімен атмосфералық ауаны ластаудың негізгі көздері бойынша деректерді көрсету қажет. Кестені толтырған кезде кәсіпорынның негізгі өндірісі бөліністерінің атауын енгізу, негізгі көздер жататын цехтың немесе учаскенің атауын көрсету, газ-ауа қоспасы шығарындысының негізгі параметрлерін, ластаушы заттардың тізбесін және шоғырлануы мен шығарындыларын (қажет болған кезде солардың атауы бар бағандарды көлденең қоса отырып) бекітілген ТҮН-ге сәйкес енгізу керек.

3-кесте. Газ тазартушы қондырғылардың сипаттамасы

а) өтінім беру сәтіне

Газ тазартушы қондырғылардың атауы	Олар бойынша тазарту жүргізілетін заттар	Газ тазартумен қамтамасыз етілу коэффициенті	Тазартудың орташа пайдалану дәрежесі/тазартудың ең жоғарғы дәрежесі	Ластаушы затты бөлетін көздің атауы	Карта-схемадағы нөмірі
1	2	3	4	5	6

б) ең озық қолжетімді технологияларға көшуді аяқтау сәтіне

Олар бойынша	Газ тазартумен қамтамасыз	Тазартудың орташа пайдалану дәрежесі/	Ластаушы затты

Газ тазартушы қондырғылардың атауы	тазарту жүргізілетін заттар	етілу коэффициенті	тазартудың ең жоғарғы дәрежесі	бөлетін көздің атауы	Карта-схемадағы нөмірі
1	2	3	4	5	6

Ескертпе:

"Газ тазартушы қондырғылардың сипаттамасы" 3-кестеде кәсіпорынның 2-кестеде ұсынылған негізгі ластау көздерінен шығатын газ-ауа қоспасын тазарту үшін орнатылған тазарту құрылысжайлары бойынша деректерді енгізу қажет.

4-кесте. Атмосфераға ластаушы заттар шығарындыларының көлемі

а) өтінім беру сәтіне

Лаस्ताушы заттың атауы	Өндіріс көлемі		Атмосфераға лаस्ताушы заттардың шығарындылары, тонна/жыл	Техникалық үлестік нормативтер		
	өлшем бірліктері	Көрсеткіш		өлшем бірліктері	ағымдағы көрсеткіштер	ТҮН-нің бекітілген мәндері
1	2	3	4	5	6	7
Жиыны						

б) ең озық қолжетімді технологияларға көшуді аяқтау сәтіне

Лаस्ताушы заттың атауы	Өндіріс көлемі		Атмосфераға лаस्ताушы заттардың шығарындылары, тонна/жыл	Техникалық үлестік нормативтер		
	өлшем бірліктері	Көрсеткіш		өлшем бірліктері	қол жеткізілген ТҮН	ТҮН-нің бекітілген мәндері
1	2	3	4	5	6	7
Жиыны						

Ескертпе:

"Атмосфераға лаस्ताушы заттар шығарындыларының көлемі" 4-кестеде бүкіл кәсіпорыннан немесе негізгі ластау көздерінен түзілетін бекітілген ТҮН-ге сәйкес (тиісті саланың белгіленген техникалық үлестік нормативтеріне қарай) тізбеге сай лаस्ताушы заттардың жалпы шығарындыларының деректерін көрсету және кәсіпорынның жалпы өнімділігіне эмиссиялардың үлестік көрсеткіштерін есептеуді жүргізу талап етіледі.

5-кесте. Лаस्ताушы заттардың сарқынды сулармен төгінділерінің көлемдері

а) өтінім беру сәтіне

Заттың атауы	Лаस्ताушы заттардың төгіндісі		Техникалық үлестік нормативтер		
	мг/л	тонна/жыл	өлшем бірліктері	ағымдағы көрсеткіштер	ТҮН-нің бекітілген мәндері
1	2	3	4	5	6
№ 1 шығарылым бойынша					
Барлығы, оның ішінде ингредиенттер бойынша					



Қалдықтың атауы	Қалдықты орналастыру орны	өлшем бірліктері	көрсеткіш	Орналастыру көлемі, мың тонна	өлшем бірліктері	қ о л жеткізілген ТҮН	ТҮН-нің бекітілген мәндері
1	2	3	4	5	6	7	8
Өзгелер							
Жиыны							

Ескертпе:

"Қалдықтарды орналастыру көлемдері" 6-кестені толтырған кезде арнайы жабдықталған полигондарда немесе жерасты кеңістіктерде орналастыру үшін бөгде кәсіпорындардан алынатын тиісті қалдықтарды ескере отырып, бекітілген ТҮН қалдықтар тізбесіне сәйкес орналастыруға жататын бүкіл кәсіпорынның қалдықтары бойынша деректерді келтіру және жиынтық көлемді "Орналастыру көлемі, мың тонна" деген 4-бағанға жылына тоннамен енгізу қажет. Сонымен қатар, бүкіл кәсіпорынның белгіленген өндіріс көлемін ескере отырып, қалдықтарды орналастырудың үлестік көрсеткішін айқындау бойынша есептеу жүргізу қажет.

4. Ресурс тұтыну бойынша ақпараттық деректер

Ескертпе:

Шикізаттың, материалдардың/заттардың, энергия ресурстарының тізбесін анықтама ретінде көрсету қажет.

7-кесте. Ресурс тұтыну бойынша ақпараттық деректер

а) өтінім беру сәтіне

Шикізаттың, материалдың/заттың, энергия ресурсының атауы	Тұтыну көлемі	
	өлшем бірлігі	көрсеткіш
1	2	3

б) ең озық қолжетімді технологияларға көшуді аяқтау сәтіне

Шикізаттың, материалдың/заттың, энергия ресурсының атауы	Тұтыну көлемі	
	өлшем бірлігі	көрсеткіш
1	2	3

Ескертпе:

"Ресурс тұтыну бойынша ақпараттық деректер" 7-кестеге кәсіпорынның өндірістік процесі барысында талап етілетін бүкіл пайдаланылатын шикізаттың, материалдардың, энергияның, отынның тізбесін енгізу қажет.

5. Төтенше жағдайларға дайындық

8-кесте. Төтенше жағдай кезіндегі іс-қимыл бағдарламасы

Төтенше жағдайдың түрі	Қоршаған ортаны және халықтың денсаулығын қорғау жөніндегі іс-қимылдар	Жауапты
1	2	3

6. Ең озық қолжетімді технологияларды енгізу мерзімдері мен шарттары  
Ескертпе:

Бұл тұрғыдан алғанда, ең озық қолжетімді технологиялар Қазақстан Республикасында белгіленген техникалық үлестік нормативтерді қамтамасыз етуге дейін шаруашылық қызметтің қоршаған ортаға теріс әсерінің деңгейін төмендетуге бағытталған ұйымдастыру және басқару шараларын қамтамасыз ететін салалық технологиялар, техника мен жабдықтар пайдаланылатын және / немесе жоспарланатын кәсіпорын болып табылады.

Ең озық қолжетімді технологиялар ғылым мен техниканың қазіргі заманғы жетістіктері және оны қолданудың техникалық мүмкіндігі болған жағдайда қоршаған ортаны қорғау мақсаттарына қол жеткізу өлшемшарттарының ең үздік үйлесімі негізінде айқындалады.

9-кесте. Кәсіпорында қолданылатын ең озық қолжетімді технологиялар

Қолда бар технологияның атауы	ОҚТ-ны енгізу әсерінің түрі	Енгізу жылы	Енгізілетін технологиялардың ОҚТ санатына жататынын растау
1	2	3	4

Ескертпе:

"Кәсіпорында қолданылатын ең озық қолжетімді технологиялар" атты 9-кестеде ең озық қолжетімді технологиялар ретінде сәйкестендіруге болатын, қолданылуы кешенді экологиялық қорытындыға өтінім бергенге дейінгі мерзімде кәсіпорында эмиссиялардың және/немесе ресурс сыйымдылығының төмендеуіне қол жеткізуге мүмкіндік берген қолда бар технологияларды санамалау қажет. Бұл ретте 4-бағанда "Ең озық қолжетімді технологиялар тізбесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2014 жылғы 28 қарашадағы № 155 бұйрығына сәйкес ОҚТ көрсетілген нормативтік құжаттың атауын енгізу қажет (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде 2015 жылғы 29 қаңтарда № 10166 болып тіркелген).

10-кесте. Ең озық қолжетімді технологияларды енгізу бағдарламасы

Енгізілетін технологияның атауы	Жоспарланып отырған ОҚТ-ны енгізу әсерінің болжалды түрі	Енгізу мерзімі, жыл	Болжалды құны (миллион теңге)	Енгізілетін технологиялардың ОҚТ санатына жататынын растау
1	2	3	4	5

Ескертпе:

"Ең озық қолжетімді технологияларды енгізу бағдарламасы" 10-кестені толтырған кезде кәсіпорынның стратегиясын айқындау және солардың нәтижесінде эмиссиялардың және/немесе ресурс сыйымдылығының төмендеуі болатын жұмыстарды жүргізу жөніндегі деректерді енгізу қажет, бұл ретте

бекітілген ТҮН-ге қол жеткізу үшін Қазақстан Республикасының ОҚТ тізбесіне сәйкес әртүрлі бөліністерде және технологиялық кезеңдерде бір немесе бірнеше технологияның комбинациясын айқындау қажет.

Бұл бағдарлама он жылдан аспайтын мерзімге әзірленеді, бұл ретте "Енгізу мерзімі, жыл" деген 3-бағанда жоспарланып отырған параметрлердегі көрсетілген ОҚТ-ны енгізуге сәйкес келетін күнтізбелік жылды көрсету қажет. Бұл ретте, бағдарламада аумақты көгалдандыру жөніндегі іс-шара ескерілуге тиіс.

ОҚТ-ны енгізу бағдарламасында көрсетілген ең озық қолжетімді технологияларды енгізу мерзімі өткеннен кейін кәсіпорын бүкіл кезең ішінде "Ең озық қолжетімді технологияларды енгізу бағдарламасының" орындалған жұмыстары бойынша деректер көрсетілетін есепті көрсетілетін қызметті берушіге ұсынуға тиіс.

Енгізілетін технологияларды ең озық қолжетімді технологиялар санатына жатқызуды растау үшін 5-бағанда "Ең озық қолжетімді технологиялар тізбесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2014 жылғы 28 қарашадағы № 155 бұйрығына сәйкес осы ОҚТ көрсетілген нормативтік құжаттың атауын енгізу қажет (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде 2015 жылғы 29 қаңтарда № 10166 болып тіркелген).

7. Табиғат пайдаланудың ұсынылатын шарттары:

Осымен табиғат пайдалану шарттары бұл өтінімде сипатталғанға сәйкес болатындығын растаймыз.

8. Өтінімге мына құжаттар қоса беріледі:

Басшысы

(уәкілетті тұлға) \_\_\_\_\_

(тегі, аты, әкесінің аты (бар болса))

Электрондық цифрлық қолтаңба

Кешенді экологиялық рұқсатты  
беру қағидаларына 2-қосымша

"Кешенді экологиялық рұқсатты беру" мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандарты		
1	Көрсетілетін қызметті берушінің атауы	Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің Экологиялық реттеу және бақылау комитеті және оның аумақтық бөлімшелері.
2	Мемлекеттік қызметті ұсыну тәсілдері	"Электрондық үкіметтің" www. egov. kz веб-порталы арқылы жүзеге асырылады.
3	Мемлекеттік қызметтерді көрсету мерзімі	Көрсетілетін қызметті беруші өтінімді тіркеген сәттен бастап: ұсынылған құжаттардың толықтығын қарау 2 (екі) жұмыс күні ішінде; кешенді экологиялық рұқсатты өтініш тіркелген күннен бастап 2 (екі) ай ішінде беру.

4	Мемлекеттік қызмет көрсету нысаны	Электрондық (толық автоматтандырылған).
5	Мемлекеттік қызметтер көрсету нәтижесі	Осы мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандартының 9-тармағында көзделген жағдайлар мен негіздер бойынша кешенді экологиялық рұқсат немесе мемлекеттік қызмет көрсетуден дәлелді бас тарту. Мемлекеттік қызмет көрсету нысаны- электрондық.
6	Көрсетілетін қызметті алушыдан мемлекеттік қызметтер көрсету кезінде өндіріп алынатын төлем мөлшері және Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларда оны жинау тәсілдері	Мемлекеттік қызмет көрсетілетін қызметті алушыға ақысыз көрсетіледі.
7	Жұмыс кестесі	Портал-жөндеу жұмыстарын жүргізуге байланысты техникалық үзілістерді қоспағанда, тәулік бойы (көрсетілетін қызметті алушы 2015 жылғы 23 қарашадағы Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің (бұдан әрі - Кодекс) талаптарына сәйкес жұмыс уақыты аяқталғаннан кейін, демалыс және мереке күндері жүгінген кезде өтінішті қабылдау және Мемлекеттік қызмет көрсету нәтижелерін беру келесі жұмыс күні жүзеге асырылады). Көрсетілетін қызметті беруші – Кодекстің талаптарына сәйкес демалыс және мереке күндерінен басқа, дүйсенбіден бастап жұманы қоса алғанда, сағат 13.00-ден 14.30-ға дейінгі түскі үзіліспен сағат 9.00-ден 18.30-ға дейін. Мемлекеттік қызмет көрсету орындарының мекен-жайы: 1) Қызымет берушінің интернет-ресурсында; 2) www.egov.kz порталында орналастырылған.
8	Көрсетілетін қызметті алушыға жүгінген кезде мемлекеттік қызмет көрсету үшін қажетті құжаттар тізімі	1) кешенді экологиялық рұқсат алуға өтінім; 2) эмиссиялар нормативтерінің жобаларына мемлекеттік экологиялық сараптама қорытындыларының электрондық көшірмелерін (ақпараттық жүйеде мәліметтер болмаған жағдайда); 3) ең озық қолжетімді технологияларды енгізу бағдарламасының электрондық көшірмесі; 4) шаруашылық және өзге де қызметтің экологиялық қауіпті түрлерін жүзеге асыратын табиғат пайдаланушылар үшін міндетті экологиялық сақтандыру шарты түпнұсқасының электрондық көшірмесі.
9	Мемлекеттік қызметті көрсетуден бас тарту негіздемесі мыналар болып табылады	1) Көрсетілетін қызметті алушы мемлекеттік қызметті алу үшін ұсынған құжаттардың және (немесе) олардағы мәліметтердің (ақпараттың) дұрыс еместігін анықтау; 2) көрсетілетін қызметті алушының және (немесе) мемлекеттік қызметті көрсету үшін қажетті ұсынылған материалдардың, объектілердің, деректер мен мәліметтердің осы Қағидалардың талаптарына сәйкес келмеуі; 3) көрсетілетін қызметті алушыға қатысты белгілі бір мемлекеттік қызметті алуды талап ететін қызметке немесе қызметтің жекелеген түрлеріне тыйым салу туралы заңды күшіне енген сот шешімі (үкімі) бар.

Кешенді экологиялық рұқсатты беру қағидаларына 3-қосымша  
Нысан

**Кешенді экологиялық рұқсат**

---

(табиғат пайдаланушының атауы)

---

(табиғат пайдаланушының заңды мекенжайы)

ЖСН, БСН \_\_\_\_\_

Өндірістік объектінің атауы \_\_\_\_\_

Өндірістік объектінің орналасқан жері \_\_\_\_\_

Ең озық қолжетімді технологияларды енгізу нәтижесінде белгіленген көрсеткіштерге қол жеткізу мерзімі \_\_\_\_\_ жыл.

1. Осы арқылы табиғат пайдаланушыға қоршаған ортаға эмиссиялармен (эсерлермен) ұштасқан мынадай әрекеттерді жүзеге асыруға рұқсат етіледі:

1.1. Осы рұқсатқа 1-қосымшаның 1-кестесінде көрсетілген заттар шығарындыларының техникалық үлестік нормативтеріне сәйкес атмосфераға лаस्ताушы заттардың шығарындыларын техникалық үлестік нормативтерге сәйкес келетін және ағымдағы жағдайға \_\_\_\_\_ тоннадан/өндірілетін өнімнің бірлігі, ең озық қолжетімді технологияларды енгізу аяқталғаннан кейінгі кезге алынған \_\_\_\_\_ тоннадан/өндірілетін өнімнің бірлігі аспайтын көлемдерде жүргізу.

1.2. Осы рұқсатқа 1-қосымшаның 2-кестесінде көрсетілген лаस्ताушы заттар төгінділерінің техникалық үлестік нормативтеріне сәйкес лаस्ताушы заттардың төгінділерін техникалық үлестік нормативтерге сәйкес және ағымдағы жағдайға \_\_\_\_\_ тоннадан/өндірілетін өнімнің бірлігі, ең озық қолжетімді технологияларды енгізу аяқталғаннан кейінгі кезге алынған \_\_\_\_\_ тоннадан/өндірілетін өнімнің бірлігі аспайтындай жүргізу.

1.3. Осы рұқсатқа 1-қосымшаның 3-кестесінде көрсетілген қалдықтарды орналастыру техникалық үлестік нормативтеріне сәйкес өндіріс және тұтыну қалдықтарын орналастыруды (жинақтауды, көмуді) техникалық үлестік нормативтерге сәйкес келетін және ағымдағы кезге \_\_\_\_\_ тоннадан/өндірілетін өнімнің бірлігі (оның ішінде бөгде кәсіпорындардың қалдықтарын орналастырудан), ең озық қолжетімді технологияларды енгізу аяқталғаннан кейінгі кезге \_\_\_\_\_ тоннадан/өндірілетін өнімнің бірлігі (оның ішінде бөгде кәсіпорындардың қалдықтарын орналастырудан) аспайтын көлемдерде жүргізу.

2. Табиғат пайдаланушы мынадай шарттарды сақтауға міндеттенеді:

2.1. Осы рұқсатқа 2-қосымшаның 4-кестесінде көрсетілген ең озық қолжетімді технологияларды енгізу жөніндегі бағдарламаны орындау.



2.2. Осы рұқсатқа 3-қосымшаға сәйкес табиғат пайдалану шарттарын орындау.

3. Қоршаған ортаға эмиссияға арналған кешенді экологиялық рұқсаттың қолданылу мерзімі қолданылатын өнім өндіру технологиясы өзгергенге дейін белгіленсін.

Осы Рұқсаттың 1 және 2-тармақтарында көрсетілген эмиссиялар нормативтерінің жобасы, бағдарламалар мен қосымшалар Рұқсаттың ажырамас бөлігі болып табылады.

Басшысы (уәкілетті тұлға) \_\_\_\_\_

(тегі, аты, әкесінің аты (бар болса))

Электрондық цифрлық қолтаңба

қала берілген күні

Кешенді экологиялық рұқсатқа  
1-қосымша

1-кесте. Ластаушы заттардың атмосфералық ауаға шығарындыларының лимиттері

а) ағымдағы жағдайға

Ластаушы заттың атауы	Техникалық үлестік нормативтер	
	өлшем бірліктері	көрсеткіш
1	2	3

б) ең озық қолжетімді технологияларды енгізуді аяқтау сәтіне

Ластаушы заттың атауы	Техникалық үлестік нормативтер	
	өлшем бірліктері	көрсеткіш
1	2	3

2-кесте. Ластаушы заттардың сарқынды сулармен төгінділерінің лимиттері

а) ағымдағы жағдайға

Заттың атауы	Техникалық үлестік нормативтер	
	өлшем бірліктері	көрсеткіштер
1	2	3
№ 1 шығарылым бойынша		
Барлығы, оның ішінде ингредиенттер бойынша		
№ 2 шығарылым бойынша		
Барлығы, оның ішінде ингредиенттер бойынша		
Жиыны		

б) ең озық қолжетімді технологияларды енгізуді аяқтау сәтіне

Заттың атауы	Техникалық үлестік нормативтер	
	өлшем бірліктері	көрсеткіштер

1	2	3
№ 1 шығарылым бойынша		
Барлығы, оның ішінде ингредиенттер бойынша		
№ 2 шығарылым бойынша		
Барлығы, оның ішінде ингредиенттер бойынша		
Жиыны		

3-кесте. Қалдықтарды орналастыру лимиттері  
а) ағымдағы жағдайға

Қалдықтың атауы	Техникалық үлестік нормативтер	
	өлшем бірліктері	көрсеткіш
1	2	3
Өзгелер		

б) ең озық қолжетімді технологияларды енгізуді аяқтау сәтіне

Қалдықтың атауы	Техникалық үлестік нормативтер	
	өлшем бірліктері	Көрсеткіш
1	2	3
Өзгелер		

Кешенді экологиялық рұқсатқа  
2-қосымша

4-кесте. Ең озық қолжетімді технологияларға көшу бағдарламасы

Енгізілетін технологияның атауы	Жоспарланып отырған ОҚТ-ны енгізу әсерінің болжалды түрі	Енгізу мерзімі, жыл	Күтілетін құны (миллион теңге )	Енгізілетін технологиялардың ОҚТ санатына жататынын растау
1	2	3	4	5

Кешенді экологиялық рұқсатқа  
3-қосымша

**Табиғат пайдалану шарттары**

---



---

Қазақстан Республикасы  
Энергетика министрінің  
2015 жылғы 23 қаңтардағы  
№ 37 бұйрығымен бекітілген

**Қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттардың орнына кешенді экологиялық рұқсаттар алу мүмкін болатын өнеркәсіп объектілері үлгілерінің тізбесі**

### 1. Энергетика саласының өнеркәсіптік объектілері:

- 1) 50 мегаватттан (бұдан әрі – МВт) астам жылу қуатын номиналды тұтынатын қоқыс жағу қондырғылары;
- 2) мұнай және газ өңдеу зауыттары;
- 3) кокс пештері;
- 4) көмірді газдауға және газды сұйылтуға арналған қондырғылар;
- 5) қуаты 50 МВт жоғары жылу электр станциялары және қуаты сағатына 200 гигакаллорийден жоғары жылу энергиясын шығаратын энергетикалық отынды жағу жөніндегі қазандық қондырғылар.

**Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 11.01.2021 № 3 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.**

### 2. Металдарды өндіру және өңдеу жөніндегі өнеркәсіп объектілері:

- 1) металл рудаларын (сульфитті руданы қоса) күйдіруге және пісіруге арналған қондырғылар;
- 2) өнімділігі сағатына 2,5 тоннадан астам тоқтаусыз құю қондырғыларын қоса , шойынды немесе болатты (бірінші және екінші балқыту) өндіруге қондырғылар ;
- 3) қара металдарды өңдеуге арналған қондырғылар:  
өнімділігі сағатына 20 тоннадан астам рафинадталмаған болатты ыстық илектеу стандарты;  
энергиясы бір балғаға 50 килоджоуль (кДж) асатын, пайдаланылатын жылу құраушы қабілеті 20 МВт-тан асатын балғалары бар ұстаханалар;  
өнімділігі сағатына 2 тоннадан астам рафинадталмаған болаттың қорғаныштық балқытылған металл жабындыларын жағу;
- 4) өнімділігі күніне 20 тоннадан астам қара металл құюға арналған цехтар;
- 5) металлургиялық, химиялық немесе электролиттік үдерістер негізінде рудадан, байытылған өнімдерден немесе қайталама шикізаттан бастапқы түсті металдарды өндіруге:  
түсті металдарды легирлеуді қоса алғанда, регенерацияланған өнімдерді ( тазартуды, құюды және басқаларын) қоса, қорғасын мен кадмий үшін күніне 4 тоннадан астам немесе барлық өзге металдар үшін күніне 20 тонна өнімділікпен балқытуға арналған қондырғылар;
- 6) электролиттік немесе химиялық үдерістер негізінде металдар мен пластикалық материалдарды беткі өңдеуге арналған қондырғылар, ондағы күбілердің көлемі 30 текше метрден (бұдан әрі - м<sup>3</sup>) асады.

### 3. Минералдық шикізатты өңдеу жөніндегі өнеркәсіп объектілері:

1) өнімділігі күніне 500 тоннадан астам барабанды пештерде цементті клинкер немесе өнімділігі күніне 50 тоннадан астам барабанды пештерде немесе өнімділігі күніне 50 тоннадан астам өзге пештерде әк өндіруге арналған қондырғылар;

2) асбест өндіруге және асбестке негізделген өнімдерді дайындауға арналған қондырғылар;

3) шыны талшықты қоса алғанда, өнімділігі күніне 20 тоннадан астам шыны дайындауға арналған қондырғылар;

4) минералды талшық өндіруді қоса алғанда, өнімділігі күніне 20 тоннадан астам минералдық заттарды балқытуға арналған қондырғылар;

5) күйдіру жолымен керамикалық бұйымдар, өнімділігі күніне 75 тоннадан астам, атап айтқанда, жабынды черепица, кірпіштер, өртке төзімді материалдар, қыш тақша, балшық немесе фарфор бұйымдарын өндіруге немесе пештердің сыйымдылығы  $4 \text{ м}^3$ -ден астам және бір пешке отырғызу тығыздығы 300 килограмм текше метрден ( $\text{кг/м}^3$ ) астам қондырғылар.

#### **4. Химия өнеркәсібінің өнеркәсіптік объектілері:**

1) мынадай негізгі органикалық химиялық заттарды өндіруге арналған химиялық қондырғылар:

қарапайым көмірсутектер (желілік немесе циклдік, қаныққан немесе қанықпаған);

алифатикалық немесе хош иісті);

спирттер, альдегидтер, кетондар, карбон қышқылдары, күрделі эфирлер, ацетаттар, асқын оксидтер, эпоксидті шайырлар сияқты құрамында оттегі бар көмірсутектер;

күкіртті көмірсутектер;

аминдер, амидтер, азотты қосылыстар, нирто-қосылыстар немесе нитратты қосылыстар, нитрилдер, цианаттар, изоцианаттар сияқты азотты көмірсутектер;

құрамында фосфор бар көмірсутектер;

галогенді көмірсутектер;

металды органикалық қосылыстар;

негізгі пластикалық материалдар (полимерлер, синтетикалық талшықтар және целлюлоза негізіндегі талшықтар);

синтетикалық каучуктар;

бояғыштар мен пигменттер;

беткі белсенді заттар және сурфактанттар;

2) мынадай негізгі бейорганикалық химиялық заттарды өндіруге арналған химиялық қондырғылар:

аммиак, хлор немесе хлорлы сутегі, фтор немесе фторлы сутегі, көміртегі тотықтары, күкірт қосылыстары, азот тотықтары, сутегі, күкіртті газ, көміртегінің хлорлы тотығы сияқты газдар;

хром қышқылы, фторлы сутекті қышқыл, фосфор қышқылы, азот қышқылы, тұз қышқылы, күкірт қышқылы, олеум, күкіртті қышқылдар сияқты қышқылдар; ащы аммиак, калий гидрототығы, натрий гидрототығы сияқты сілтілер;

мұсатыр, хлорлы калий, калий карбонаты, көмірқышқыл натрий, перборат, ляпис сияқты тұздар;

металлоидтер, металл тотықтары немесе кальций карбиді, кремний, кремний карбиді сияқты өзге бейорганикалық қосылыстар;

3) фосфор, азот немесе калий негізіндегі тыңайтқыштарды (қарапайым немесе күрделі минералдық тыңайтқыштарды) өндіруге арналған химиялық қондырғылар;

4) өсімдіктер мен биоцидтерді қорғау үшін негізгі препараттарды өндіруге арналған химиялық қондырғылар;

5) негізгі фармацевтикалық өнімдерді өндіруге химиялық немесе биологиялық үдерістер пайдаланылатын қондырғылар;

6) жарылғыш заттарды өндіруге арналған химиялық қондырғылар.

## **5. Қалдықтарды басқару жөніндегі өнеркәсіптік объектілер:**

1) өнімділігі күніне 10 тоннадан астам, зиянды қалдықтарды жоюға немесе кәдеге жаратуға арналған қондырғылар;

2) өнімділігі сағатына 3 тоннадан астам, тұрмыстық қалдықтарды жағуға арналған қондырғылар;

3) өнімділігі күніне 50 тоннадан астам, қауіпсіз қалдықтарды жоюға арналған қондырғылар;

4) инертті қалдықтар үйінділерін алып тастағанда, күніне 10 тоннадан астам қабылдайтын немесе жалпы сыйымдылығы 25 000 тоннадан астам қоқыс үйінділері.

## **6. Өндірістік қызметтің өзге түрлерінің өндірістік объектілері:**

1) мыналарды өндіруге өнеркәсіптік кәсіпорындар:

сүректен целлюлозаны немесе өзге талшықты материалдарды;

өнімділігі күніне 20 тоннадан астам, қағаз бен картон.

2) талшықтарды немесе маталарды алғашқы өңдеуге (шаю, ағарту, зерлеу секілді үдерістерді қосатын) немесе үгуге өнімділігі күніне 10 тоннадан астам зауыттар;

3) былғары шикізатты тоңдауға өнімділігі күніне 12 тонна дайын өнімнен астам зауыттар;

4) өнімділігі күніне 20 тонна еттен астам қасапханалар:

Мыналардан азық-түлік өнімдерін даярлау үшін арналған шикізатты өңдеу: өнімділігі күніне 75 тонна дайын өнімнен астам шығу тегі жануар шикізатты (сүттен басқа);

өнімділігі күніне 300 тонна дайын өнімнен астам (тоқсандық негіздегі орташа мәні) шығу тегі өсімдік шикізатты;

Қабылданатын сүттің мөлшері күніне 200 тоннадан астам кездегі (жылдық негіздегі орташа мән) сүтті өңдеу;

5) малдардың тұтас еттерін және мал тектес қалдықтарды кәдеге жаратуға және қайта өңдеуге өнімділігі күніне 10 тоннадан астам қондырғылар;

6) мынадан астам үй құстарын және шошқаларды қарқынды өсіруге арналған қондырғылар:

үй құстары үшін 40 000 орын;

етті шошқалар үшін (30 килограмнан астам) 2 000 орын немесе мегежіндер үшін 750 орын.

7) органикалық еріткіштерді қолданумен заттарды, бұйымдарды немесе өнімдерді беткі өңдеуге, жеке алғанда қырнауға, басуға, жабынды жағуға, майсыздандыруға, ылғалдан оқшаулауға, желімдеуге, бояуға, жууға және жұғындыруға тұтыну көлемі сағатына 150 килограмм немесе жылына 200 тоннадан астам қондырғылар;

8) жағу немесе графиттеу жолымен көміртегін (антрацит) немесе көміртек графитті өндіруге арналған қондырғылар.